

Försvarsutskottet

Statsrådets redogörelse till riksdagen om Försvarsmaktens deltagande i uppgifter i Natos kollektiva försvar i fredstid 2027

Till utrikesutskottet

INLEDNING

Remiss

Statsrådets redogörelse till riksdagen om Försvarsmaktens deltagande i uppgifter i Natos kollektiva försvar i fredstid 2027 (SRR 13/2025 rd): Ärendet har remitterats till försvarsutskottet för utlåtande till utrikesutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- äldre avdelningstabsofficer Antti Rajahalme, försvarsministeriet
- kommendör Eero Ågren, Huvudstaben.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

(1) Natos uppgifter i fredstid genomförs med hjälp av de framskjutna markstyrkorna (Forward Land Forces), de stående marina styrkorna (Standing Naval Forces), lufttrumsövervakningen och incidentberedskapen (Air Policing), det stärkta luftförsvaret under fredstid (Air Shielding), Natos snabbinsatsstyrka (Allied Reaction Force) och separata övervaknings- och beredskapsåtgärder (enhanced Vigilance Activities). De styrkor som Natos medlemsländer har anvisat för dessa uppgifter står direkt under Natos ledning (Transfer of Authority).

(2) Uppgifterna i Natos kollektiva försvar i fredstid är en central del av alliansens avskräckning och försvar. Utskottet betonar att målet för all denna verksamhet bör vara att bevara freden. Syftet med dem är att visa medlemsländernas beredskap, försvarsförmåga och ömsesidiga solidaritet och sammanhållning inom hela Natos område. Det genomförs genom övningar, gemensamma operationer och militär närvaro. Rysslands anfallskrig mot Ukraina har ökat betydelsen av dessa uppgifter särskilt på Natos östra flank.

Utlåtande FsUU 5/2026 rd

(3) Finland har deltagit aktivt i Natos uppgifter i fredstid med Flygvapnets och marinens styrkor. Flygvapnet deltog redan 2023 i skyddet av toppmötet i Vilnius. Det egentliga deltagandet inleddes 2024 när Finland skickade ett fartyg till Natos minröjningsstyrka på Östersjön och en jaktplansavdelning till Air Shielding-uppdraget i Rumänien, i Bulgarien och på Svarta havet. År 2025 deltog Finland i luftrumsövervakningen på Island och i de marina styrkornas verksamhet på Östersjön, Nordsjön och Nordatlanten. År 2026 fortsätter deltagandet särskilt i de marina styrkorna.

(4) Utskottet instämmer i redogörelsens bedömning att Finlands deltagande i uppgifter i Natos försvar i fredstid är en central del av vårt ansvar som allierade och visar engagemang i avskräckning, försvar och fördelning av bördan i enlighet med Natos strategiska koncept och dess sv 360-gradersperspektiv som beaktar de olika hotbilderna inom hela alliansens område. Särskilt de marina styrkornas verksamhet på Östersjön och i närområdena betonar ansvaret för den regionala säkerheten när hoten från Ryssland ökar. Fortsatt deltagande stöder på lång sikt Natos verksamhet och stärkandet av stabiliteten i Östersjöregionen.

Finlands deltagande i Natos marina styrkor 2027

(5) Finland planerar att 2027 delta i Natos stående marina styrkor med två helheter: i flottstyrkan SNMG1 med högst 40 personer och i minröjningsstyrkan SNMCMG1 med högst 50 personer. Deltagandet genomförs genom att personal placeras ombord på Natos fartyg, i olika stabsuppgifter samt genom att finska fartyg (av Hamina- och Katanpää-klasser) anvisas Nato för en viss tid.

(6) Tyngdpunkten ligger på sjöövervakning, minröjning, övningar och att stärka Natos avskräckning särskilt på Östersjön, men verksamhetsområdet omfattar hela alliansens havsområde. Deltagandet är flexibelt och beror på säkerhetsläget, de nationella behoven och materielens tillgänglighet, och Finland kan vid behov dra tillbaka sina styrkor och fartyg.

Finlands deltagande i Natos markstyrkor eller luftförsvar

(7) I redogörelsen konstateras det att avsikten inte är att Finland 2027 ska delta i Natos framskjutna markstyrkors uppgifter i andra allierade länder, eftersom Finlands ställning som ett land på alliansens östra flank och Finlands roll i Natos regionala plan i det nuvarande säkerhetspolitiska läget skapar en konstellation där det är ändamålsenligt att koncentrera markstyrkornas verksamhet till Finlands territorium. Exempel på detta är alliansens marktaktiska ledning som placerats i Finland samt den framskjutna markstyrkan, som kan skalas enligt säkerhetsläget. Redogörelsen konstaterar att det i ett senare skede är möjligt att se över deltagandet i markstyrkorna på nytt. Utskottet anser att Finlands återhållsamma linje när det gäller markstyrkor är motiverad.

(8) När det gäller Flygvapnets deltagande instämmer utskottet i redogörelsens bedömning att ibruktagandet av F-35-systemet är en så omfattande ansträngning att det inom den närmaste framtiden begränsar möjligheterna att delta i Natos försvar i fredstid med Flygvapnets truppförband.

Utlåtande FsUU 5/2026 rd

Operationens rättsliga grund

(9) Statsrådet har närmat sig riksdagen genom en redogörelse enligt 3 § i lagen om beslutsfattande om internationellt bistånd, samverkan eller annan internationell verksamhet (418/2017). Utskottet konstaterar att grunderna för redogörelseförfarandet har beskrivits väl på sidorna 7—9 i dokumentet.

(10) I vilken ordning riksdagen ska höras bestäms av insatsens faktiska karaktär (RP 72/2016 rd). Enligt regeringspropositionen betraktas som en särskilt krävande situation till exempel bistånd som inbegriper militära maktmedel när bedömningen är att det med beaktande av omständigheterna i aktionsområdet innebär betydande risker att genomföra biståndet. När det ska avgöras i vilken ordning riksdagen ska höras bör det enligt regeringens proposition göras en övergripande lägesbedömning och också målen, uppdragen och tillvägagångssättet bör beaktas.

(11) I regeringens proposition konstateras det att den till innehållet vida bestämningen "särskilt krävande situation" för behandling av militärt maktmedelsbistånd i riksdagens plenum i praktiken ska tolkas och tillämpas i ett brett perspektiv på det sätt som grundlagsutskottet har förutsatt, så att riksdagens möjligheter att påverka säkerställs (GrUU 54/2005 rd, s. 5—6).

(12) Utskottet konstaterar att Finlands deltagande i Natos uppgifter i fredstid rätt snabbt har blivit etablerad praxis. Utskottet anser att redogörelseförfarandet är ett tämligen tungrovt sätt att höra riksdagen om ganska rutinmässiga Natouppgifter. Deltagandet i uppgifter i Natos kollektiva försvar i fredstid har enligt redogörelsen blivit en del av den normala verksamheten vid Försvarsmakten. Dessutom konstateras det i redogörelsen att verksamheten i nuläget utifrån en risk- och hotbedömning inte medför några betydande risker. Utskottet påpekar att Natos marina styrkor har varit verksamma ändå sedan 1960-talet.

(13) För redogörelseförfarandet talar dock den synpunkten att alla Natos uppgifter i fredstid i princip är förenade med en möjlighet att situationen kan tillspetsas. I redogörelsen konstateras det att finska fartyg i första hand är verksamma på Östersjön, Nordsjön och Nordatlanten. I redogörelsen utesluts dock inte att om Nordatlantiska rådet ger alliansens överbefälhavare för Europa (SACEUR) befogenheter, kan fartyg sändas också till Medelhavet eller Svarta havet, där risknivån kan vara högre.

(14) Med hänvisning till det som sägs ovan anser utskottet att när bestämmelserna om olika Natouppgifter vidareutvecklas, vore det bra att i fråga om deltagandet i Natos rutinmässiga uppgifter i fredstid bedöma om riksdagen kan höras om dessa uppgifter på något annat sätt än genom en redogörelseprocess. Utskottet betonar dock att riksdagens rätt att få information ska tillgodoses fullt ut i alla situationer.

Övrigt

(15) I redogörelsen, där grunderna för deltagande i Natos uppgifter i fredstid annars beskrivs väl och detaljerat, vore det enligt utskottet nyttigt att belysa även det interna beslutsfattandet i Nato i samband med en eventuell eskalering av situationen. I synnerhet skulle det vara till nytta att

Utlåtande FsUU 5/2026 rd

beskriva beslutsprocessen mellan Nordatlantiska rådet, alliansens överbefälhavare för Europa (SACEUR) och alliansens medlemsstater när situationen eskalerar.

(16) Utskottet konstaterar att användningen av reservister i Natos uppgifter i freds- och kristid är förknippad med flera öppna lagstiftningsfrågor och frågor som gäller anställningsvillkoren och som ännu inte har lösts. Utskottet påskyndar lagberedningen om reservisternas deltagande i olika Natouppgifter.

(17) När det gäller stampersonalen välkomnar utskottet att det har hittats frivilliga för Natos uppgifter i fredstid. Utskottet konstaterar att till exempel en lång tjänstgöring ombord i Natooperationer förutsätter att anställningsvillkoren är attraktiva och konkurrenskraftiga. Det finns skäl att fortsättningsvis se över anställningsvillkoren i samarbete mellan personalorganisationerna och försvarsförvaltningen för att säkerställa att man vill delta i Natouppgifter på frivillig basis. Det är ytterst viktigt att säkerställa att särskild uppmärksamhet fästs vid personalens ork.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Försvarsutskottet föreslår

att utrikesutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 25.3.2026

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Heikki Autto saml
vice ordförande Mikko Savola cent
medlem Otto Andersson sv
medlem Miko Bergbom saf
medlem Timo Furuholm vänst
medlem Timo Heinonen saml
medlem Hanna Holopainen gröna
medlem Tomi Immonen saf
medlem Riitta Kaarisalo sd
medlem Mika Kari sd
medlem Pauli Kiuru saml
medlem Jani Kokko sd
medlem Jarno Limnell saml
medlem Juha Mäenpää saf
medlem Jari Ronkainen saf
medlem Hanna Räsänen cent
medlem Paula Werning sd
ersättare Sari Tanus kd.

Utlåtande FsUU 5/2026 rd

Sekreterare var

utskottsråd Heikki Savola.